

Kvalitetskontroll av auktoriserade revisorer samt registrerade revisionsbolag som utför lagstadgad revision i företag av allmänt intresse

1 Sammanfattande bedömning

Revisorsinspektionen har slutfört sin kvalitetskontroll av det registrerade revisionsbolaget Ernst & Young AB (EY) och auktoriserade revisorer anställda där.

1.1 Systembaserad kvalitetskontroll

De ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom EY möter generellt kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

1.2 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionens sammanfattande bedömning är att revisionskvaliteten i de utförda uppdragen överlag varit tillfredsställande. Revisorsinspektionen har dock identifierat vissa uppdragsspecifika granskningsbrister där revisionskvaliteten kan förbättras, se avsnitt 4.1. Revisorsinspektionen anmodar EY att vidta relevanta åtgärder för att framgent reducera risken för sådana brister. Revisorsinspektionen redovisar även en iakttagelse rörande ett område där dokumentationen i delar har bedömts vara otillräcklig, se avsnitt 4.2.

2 Inledning

Revisorsinspektionen har under år 2019 kvalitetskontrollerat det registrerade revisionsbolaget EY. Kontrollen har varit såväl system- som uppdragsbaserad. Den har omfattat ett urval av tio revisorer och nio av dem genomförda revisionsuppdrag för klienter vars räkenskapsår avslutades under år 2018. I sju av uppdragen är det registrerade revisionsbolaget valt som revisor och de utvalda revisorerna är utsedda till huvudansvariga revisorer och i två av uppdragen är revisorerna personvalda. I det efterföljande används genomgående begreppet ansvarig revisor. De slutsatser som Revisorsinspektionen har dragit i samband med de genomförda kvalitetskontrollerna redovisas i denna rapport och omfattar områden där Revisorsinspektionen har funnit granskningsbrister i den uppdragsbaserade kvalitetskontrollen. Dessutom informerar Revisorsinspektionen om en dokumentationsbrist som kunnat konstateras.

Revisorsinspektionen har genomfört den systeminriktade kontrollen i samverkan med den amerikanska tillsynsorganisationen Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB).

Mer information om rättslig ram samt utgångspunkter för kvalitetskontrollen finns i bilaga 1.

3 Systembaserad kvalitetskontroll

Revisorsinspektionen bedömer att de ledningsfunktioner, system, rutiner, riktlinjer och policyer som har byggts upp inom EY generellt möter kraven för att uppfylla gällande kvalitetsnormer.

Revisorsinspektionen har som en del av kvalitetskontrollen följt upp de iakttagelser som gjordes i samband med den förra systembaserade kvalitetskontrollen av EY (dnr 2016-196). Inspektionen kan konstatera att revisionsföretaget har vidtagit relevanta åtgärder i de delar som omfattades av Revisorsinspektionens tidigare iakttagelser.

4 Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

4.1 Granskningsbrister

4.1.1 Förståelse för generella IT-kontroller

Enligt International Standard on Auditing (ISA) 315 *Identifiera och bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter genom att förstå företaget och dess miljö* p. 18 ska revisorn skaffa sig en förståelse av det informationssystem som är av betydelse för den finansiella rapporteringen. Generella IT-kontroller syftar till att upprätthålla integritet och säkerhet i data som bearbetas i informationssystemen och är därför viktiga för revisorn att granska.

I ett uppdrag saknas en mer utvecklad beskrivning och bedömning av exempelvis vilka som har behörighet att göra vad i systemen, vilka som har åtkomst till de system som är av betydelse för den finansiella rapporteringen i bolaget, vilka som kan göra ändringar och/eller uppdateringar i systemen och hur informationen bevaras. Att revisorn i detta fall bedömde att bolaget hade ett standardsystem och att revisorn inte förlitade sig på bolagets kontroller utgör enligt Revisorsinspektionen inte skäl till att underlåta att skaffa sig en förståelse för och bedöma bolagets generella IT-kontroller. Kraven på integritet och säkerhet i data är lika stora oavsett vilken typ av system som används. Särskilt med beaktande av de särskilt höga krav som ställs på företag av allmänt intresse rörande snabb och säker finansiell rapportering.

Revisorsinspektionen anser att revisorer ska skaffa sig en förståelse för hur ett bolags redovisningssystem är uppbyggt, eftersom denna kunskap är en av flera centrala delar för revisorns bedömning av var väsentliga fel kan uppstå. Revisorn förväntas ha en god förståelse av bolagets informationssystem, vilket inkluderar vilka personer som är involverade i rutinerna samt hur data behandlas.

4.1.2 Förståelse för IT-system och transaktioner bearbetade av tredje part

I ett uppdrag valde revisorn en substansinriktad granskning av intäkterna, bland annat med motiveringen att bolagets kontrollmiljö inte var utvecklad på ett sätt som gjorde att det fanns förutsättningar för en kontrollbaserad granskning.

En väsentlig del av bolagets redovisade intäkter baserades på rapporter från ett externt företag som använde ett särskilt IT-system för att bearbeta bolagets transaktioner i denna del av intäktsredovisningen. Revisionsteamet har noterat att den rapportering som erhöles från det externa företaget avseende underlag till redovisningen av intäkter överfördes manuellt av det reviderade bolaget. I övrigt har revisorn inte skaffat sig någon förståelse för hur de transaktioner avseende intäktsredovisningen som behandlades av det externa företaget bearbetades i IT-systemet och vilka eventuella kontroller detta företag gjorde för att säkerställa att den rapportering som lämnades till det reviderade bolaget var riktig och fullständig.

Revisorsinspektionen anser att revisorn i sin riskbedömning skulle ha analyserat och bedömt risker kopplade till omständigheten att det reviderade bolagets redovisning av intäkter väsentligen baserades på information från ett system som fanns hos en extern part. Revisorn borde vidare ha skaffat sig en förståelse för de kontrollaktiviteter hos det externa företaget som hade betydelse för intäktsredovisningen, oavsett vilken slutsats om vald granskningsansats, substansinriktad eller kontrollinriktad med kompletterande substansgranskning, som revisorn sedermera skulle kunna dra. Revisorn skulle också ha övervägt om denna förståelse kunde skaffas från det reviderade bolaget eller om förståelse för hanteringen av denna för den finansiella rapporteringen relevanta information var tvungen att skaffas från det externa företaget genom att tillämpa ISA 402 *Revisorns överväganden vid revision av företag som anlitar en servicebyrå* p. 12.

4.1.3 Uttalande från styrelsen avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Enligt FAR:s rekommendation i revisionsfrågor RevR 12 *Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten* p. 8.1 ska en revisor, om denne inte på annat sätt har hämtat in skriftliga bevis för att styrelsen har tagit ansvar för en avskild, inte undertecknad lagstadgad hållbarhetsrapport, hämta in ett uttalande från styrelsen som ska undertecknas åtminstone av styrelsens ordförande. Andra ändamålsenliga skriftliga revisionsbevis för att styrelsen har tagit ansvar för hållbarhetsrapporten, om den inte har undertecknats, kan till exempel vara att revisorn tar del av ett styrelseprotokoll eller en annan motsvarande handling där det framgår att styrelsen har tagit ansvar för eller godkänt innehållet i hållbarhetsrapporten.

I ett uppdrag har en avskild hållbarhetsrapport lämnats som inte var undertecknad av styrelsen. Något styrelseprotokoll eller annat skriftligt revisionsbevis för att styrelsen hade tagit ansvar för hållbarhetsrapporten fanns inte tillgängligt vid tidpunkten för revisorns yttrande om rapporten. Eftersom det alltså inte var möjligt för revisorn att hämta in något annat skriftligt bevis för att styrelsen hade tagit ansvar för hållbarhetsrapporten borde revisorn ha hämtat in ett uttalande från styrelsen i enlighet med RevR 12 p. 8.1.

4.2 Dokumentationsbrister

Med dokumentationsbrister avses sådana fall där revisorerna har förmått göra den påstådda granskningen sannolik, men där Revisorsinspektionen vill peka på att dokumentationen i vissa delar varit otillräcklig.

I ett uppdrag har dokumentationen över vilka bedömningar och överväganden som har gjorts av revisorerna och som har resulterat i att man har godtagit bolagets sätt att redovisa uppskjuten skatt varit bristfällig.¹

Kvalitetskontrollen avslutades vid slutmöte med EY:s ledning den 13 juni 2019.

¹ Iakttagelsen avser ett bolag där två revisorer varit valda.

Bilaga 1 Rättslig ram och utgångspunkter för kvalitetskontrollen

Revisorsinspektionen har i uppdrag att minst vart tredje eller vart sjätte år genomföra sådan kvalitetskontroll som avses i artikel 26 Europaparlamentets och rådets förordning nr 537/2014 av den 16 april 2014 om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse och om upphävande av kommissionens beslut 2005/909/EG (EU-förordningen). Revisorsinspektionens återkommande kvalitetskontroll sker dels på företagsnivå, dels på uppdragsnivå.

På företagsnivå görs en systembaserad kvalitetskontroll av revisionsbolaget. Kontrollen innebär att Revisorsinspektionen granskar hur revisionsföretagets system och processer är utformade och fungerar. Syftet är att säkerställa att revisionsuppdrag i företag av allmänt intresse utförs enligt god revisorssed och god revisionssed.

På uppdragsnivå genomförs Revisorsinspektionens kvalitetskontroll med inriktning på hur lagstadgad revision utförs i enskilda uppdrag. Genom den uppdragsbaserade kontrollen får Revisorsinspektionen underlag för att bedöma såväl effektiviteten i revisionsföretagets system för kvalitetssäkring som kvaliteten i enskilda revisorers arbete.

Systembaserad kvalitetskontroll

Det åligger ledningen för ett revisionsföretag att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som innefattar riktlinjer och rutiner för hantering av vart och ett av följande områden.²

- ✓ Ledningens ansvar för kvalitet inom revisionsföretaget
- ✓ Relevanta yrkesetiska krav
- ✓ Acceptera och behålla kundrelationer och särskilda uppdrag
- ✓ Personal
- ✓ Hur uppdrag utförs

² EU-förordningen, revisorslagen (2001:883), förordning (1995:665) om revisorer, Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet och ISQC 1 (International Standard on Quality Control 1 – Kvalitetskontroll för revisionsföretag som utför revision och översiktlig granskning av finansiella rapporter samt andra bestyrkandeuppdrag och närliggande tjänster).

✓ Övervakning

Målet ska vara att inrätta och upprätthålla ett kvalitetskontrollsystem som ger revisionsföretagets ledning rimlig säkerhet att företaget och dess personal följer standarder för yrkesutövningen och tillämpliga krav i lagar och andra författningar, och att rapporter som ansvariga revisorer lämnar är korrekta med hänsyn till omständigheterna.

Ett revisionsföretags riktlinjer och processer ska vara sådana att de befrämjar en intern kultur där kvalitet ses som en nödvändighet i uppdragsverksamheten. Av betydelse är att företagens organisation är sådan att tillräckliga gemensamma resurser byggs upp för kvalitetsfrämjande åtgärder.

Uppdragsbaserad kvalitetskontroll

Kvalitetskontrollen görs utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv och för att ge Revisorsinspektionen rimlig grund för sina slutsatser om kvaliteten i utförd revision.

Kvalitetskontrollen innebär inte att Revisorsinspektionen går igenom en avslutad revision i alla dess delar eller att en fullständig analys görs av alla förhållanden i revisionen. Syftet är inte heller att bedöma om, de av revisorerna, granskade årsredovisningarna eller annan extern rapportering har varit i alla avseenden korrekt utformade.

Revisorsinspektionens uppdragsgenomgångar har inte enbart som syfte att bedöma om revisionsföretaget och de vid detta verksamma revisorerna uppfyller gällande krav på god revisorssed och god revisionsred. Revisorsinspektionens kvalitetskontroll ska även bidra till en utveckling av revisionskvaliteten i de enskilda uppdragen.

Granskningsbrister

Vid bestämmandet av vilka granskningsbrister som inkluderas i rapporten tas hänsyn till den identifierade bristens väsentlighet i relation till god revisionsred, både när gäller det individuella uppdraget som inspekterats och de specifika fokusområden som varit aktuella under vår inspektion. Om identifierade brister av liknande slag har noterats i fler än ett inspekterat uppdrag vägs också detta in.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av revisionsföretag samt personvalda revisorer förelägger Revisorsinspektionen revisionsföretaget att lämna ett skriftligt svar på vilka åtgärder som har eller kommer att vidtas för att komma till rätta med bristerna.

Om granskningsbrister uppmärksammas vid kvalitetskontroll av enbart personvald auktoriserad revisor följs dessa regelmässigt upp under kommande inspektion hos revisionsföretaget.

Dokumentationsbrister

En auktoriserad revisor ska enligt god revisionsred dokumentera dels sådana förhållanden som har betydelse för att ge bevis till stöd för uttalandena i revisionsberättelsen, dels sådana förhållanden som utgör bevis för att revisionen har planerats och utförts enligt god revisionsred. Bestämmelser om dokumentation finns i 24 § revisorslagen (2001:883) och 7–12 §§ Revisorsinspektionens föreskrifter (RIFS 2018:2) om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet³. Dessa kompletteras av International Standards on Auditing (ISA) 230 Dokumentation av revisionen. Dokumentationen ska vara tydlig och sammanställd på ett överskådligt sätt. Av dokumentationen ska framgå bl.a. hur granskningen har planerats, vilken granskning som har genomförts, när granskningen har utförts, vilka iakttagelser som har gjorts och vilka slutsatser som har dragits. Underlåtenhet att fullgöra dokumentationsskyldigheten på ett riktigt sätt bedöms som allvarlig, eftersom den försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand.

Den omständigheten att en revisor inte dokumenterar sina granskningsåtgärder enligt gällande föreskrifter behöver i och för sig inte innebära att hans eller hennes granskning-åtgärder har varit otillräckliga. Revisorn måste då kunna redogöra för sin granskning på ett sådant sätt att det vid en helhetsbedömning framstår som sannolikt att de påstådda åtgärderna har utförts och att de har haft en sådan inriktning och omfattning att de har kunnat tjäna som underlag för välgrundade slutsatser. Vid denna bedömning beaktar RI bl.a. hur detaljerade uppgifter revisorn har lämnat om sina granskningsinsatser. Om

³ Motsvarande bestämmelser fanns före den 1 juli 2018 i 2–4 §§ Revisorsnämndens föreskrifter (RNFS 2001:2).

revisorn inte förmår att göra den påstådda granskningen sannolik, utgår Revisorsinspektionen från att någon tillfredsställande granskning inte har skett.

Dokumentationsbrist som i rapporten inte redovisas som granskningsbrist behöver inte kommenteras i särskild ordning av revisionsföretaget.

Uppföljning

När revisionsföretaget föreläggs att yttra sig över rapporterade brister ska detta svar inkludera detaljerad information om vilka åtgärder som vidtagits eller planeras. Vidare ska svaret innehålla en analys av grundorsaker till identifierade brister, en s.k. root-cause analysis. Detta innebär att revisionsföretaget ska utvärdera om bristerna har sin grund i systembrister som kräver omedelbara rättelseåtgärder, svårigheter att tillämpa relevant normgivning eller beror på andra faktorer som kan knytas till det individuella uppdraget eller den ansvarige revisorn. Revisorsinspektionen följer upp att vidtagna eller planerade åtgärder är tillfredsställande under kommande inspektion hos revisionsföretaget.